

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Devarim

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10244

עקב ה

תרגום אשכנזי מג

ה א כָּל-הַמְצוּהָ אֲשֶׁר אָנֹכִי
 מַצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת
 לְמַעַן תַּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבִאתֶם
 וַיְרִשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-
 נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתָּיִם: ^בוּזְכַרְתֶּם
 אֶת-כָּל-הַדְּרֹךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבַּעִים שָׁנָה
 בְּמִדְבָּר לְמַעַן עֲנִתְךָ לְנִסְתֶּךָ
 לְדַעַת אֶת-אֲשֶׁר בְּלִבְךָ
 הֵתְשֵׁמֹר מְצוּרְתּוֹ אִם-לֹא:
 ג וַיַּעֲנֶךָ וַיִּרְעַבְךָ וַיֹּאכְלֶךָ אֶת-^ב

ח (א) אֵלֶּלֶע גַּעֲבָאֲטַהֶע ,
 דִּיא אִיך דִּיר יַעֲצַט
 פֶּאָרֶשְׁרִיבֶע , מִיסַט אִיהֶר
 בַּעֲבָאֲבֶאֲטַעַן , זִי־אִי אִוּוּצָא
 אִיבֶען : דֶּאֲמִיט אִיהֶר לַעֲבַט ,
 אִיִּך פֶּעֶר־מַעֲהֶרַט , אִוּנַד הִיך
 צִיְהַט דֶּאָן לֶאָנַד אִיִּנְצוּנֶעֶה
 מַעַן , דֶּאָן דַּעַר עוּוִיגַע אִיִּיעֶרן
 עֶל־טַעֲרֶן צוּגַעֶשׁוּוֹאֶרֶרַעַן :
 (ב) דַּעֲנַקַע אִין דַּעַן וּוְעַג ,
 דַּעַן דִּיך דַּעַר עוּוִיגַע , יַעֲצַט
 פֶּיֶרְצִיג יֶאֱהֶרַע לֶאָנַג , אִין
 דַּעַר וּוִיזַטַע גַּעֲפִיְהֶרַט הָאָט :
 אִוּם דִּיר וּוִידַעֶרוּוֹאֶרְטִיגִיקִיט
 צוּ צוּ שִׁיקַעַן , אִוּנַד דִּיך דֶּאָ
 דוּרְך צוּ פֶּעֶרוּוֹכֶען , דֶּאֲמִיט אִין
 דַּעַן טֶאָג קֶאָמַמַע , וּוּאָז דוּא
 אִיִּם הַעֲרַצַעַן הָאָזַט , אָב דוּא
 זִיִּן גַּעֲבָאֲטַ הַאֶלְטַעַן וּוִיִּלְלוּט ,
 אָדַעַר נִיכַט : (ג) עַר לִיִּם דִּיך
 אִין וּוִידַעֶרוּוֹאֶרְטִיגִיקִיט גַּעֲרֶאֲטַהֶעַן , לִיִּם דִּיך הוּנְגַעַר לִיִּדַעַן , אִוּנַד שְׁבִיזַטַע דִּיך
 מִיט

מצותיו קרי
 המן

תרגום אונקלוס

רש"י

ח (א) כָּל-תְּפִקִּידְתָּא דִּי אָנָא מְפַקְד
 לְךָ יוֹמָא דִּין תִּמְרוּן לְמַעַבְר בְּדִיל
 דְּתִיחִיון וְתִסְגּוּן וְתַעֲלוּן וְתִירְתּוּן יַת-
 אֲרֵעָא דִּי קִיִּם יִי לְאַבְתָּיִם :
 (ב) וְתִדְבֵר יַת-כָּל-אֲוִרְחָא דִּי דְבַרְךָ
 יִי אֱלֹהֶיךָ דְּנִין אַרְבַּעִין שָׁנִין בְּמִדְבָּרָא
 בְּדִיל לְעִנְיֵיתְךָ לְנִסְיֵיתְךָ לְמַדַּע יַת-דִּי
 (ג) וְעִנְיֵךָ וְאַכְפַּנְךָ וְאוֹכְלֵךָ יַת-

פתח כשאר פעל של שלש אותיות :
 ח (א) כל המצוה כפשוטו ומדרש אנדה
 אם התחלת במצוה גמור אותה שלילה
 נקראת אלא על שם הגומרה שכל' ואת עבמות
 יוסף אשר העלו בני ישראל ממזרים קברו
 בשכם (יהושע כ"ד) והלא משה לבדו נתעסק
 בהם להעלותם אלא לפי שלא הספיק לגומרה
 וגמרה ישראל נקראת על שם: (ב) התשומר
 :
 מנא

באור

ח (א) כל המצוה, הטעם אם רכיתם לשמור המצות למען תחיו זכרו את הדרך
 (הראב"ע), ואין בדרך כי יתכן להיות ו"ו חכרת ו"ו החבור, ועיניו אם תשמרו את
 המצות וירשתם את הארץ, וחכרת את כל הדרך ואת כל הקורות וידעת עם לבנדך לנסוף
 שאעפ"י שנראו אז בעיניך רעות ותלאות, אינם נחשבים כלל כגד הטוב המופלג שימשך לנס
 בירושת ושיבת הארץ, וכיו שכתב למטה: (ב) למען-ענחך, זהו עיניו שאין פת בנסלך,
 וסידך תלוים למרום בכל יום (הראב"ע): לנסחך לדעה, עיניו מה שכתב המתרגם בפרש'
 והאלהים נסה את אברהם, ותנין על ידו כוונתו גם במקום הזה: החשומר מצוהו, אלא
 תנסהו (5) יב א 12 תנסהו

הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא יִדְעָה וְלֹא יִדְעוּן
 אֲבֹתָיִךְ לְמַעַן הוֹדִיעָךְ כִּי לֹא
 עַל-הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם
 כִּי עַרְכָּל-מוֹצֵא פִי-יְהוָה יִחְיֶה
 הָאָדָם: 7 שְׂמֹלְתְךָ לֹא בִלְתָהּ
 מֵעֲלִיךָ וְרִגְלֶךָ לֹא בַצֵּקָה זֶה
 אַרְבָּעִים שָׁנָה: 8 וַיִּדְעַת עִם-
 לְבַבְךָ כִּי בְּאִשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת-
 בְּנוֹ יִחְוֶה אֶת-הוֹיָךְ מִיִּסְרָךְ:
 9 וְשָׁמַרְתָּ אֶת-מִצְוֹת יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ

מיט מן , איינע שפיינע דיא
 דיר אונד דיינען עלטערן
 אונבעקאנט וואר : דאמיט
 דוא ערפאהרוט , דאס דער
 מענש ניכט אלליין פאם
 בראדטע לעבע , זאנדערן
 פאן אללעם , וואו דער עוויגע
 פערארדנעט : (7) דיינע
 קליידער זינד דיר ניכט פער-
 אלטעט אס לייבע , אונד
 דיינע פיסע זינד ניכט גע-
 שוואללען : אין דיווען פירציג
 יאהרען : (8) דוא ווירוזט דא-
 הער אין דיינעם הערצען ער-
 קעננען : דאס דער עוויגע
 דיין גאטט ריך ציכטיגט , וויא
 איין פאטער זיין קינד ציכ-
 טיגט : (9) ווירוזט אלווא דיא

געבאטהע דעו עוויגען דיינען גאטטעו האלטען :

ר ש י

תרגום אונקלוס אין

מזותיו . שלא תנסהו ולא תהרהר אחריו :
 (7) שמלתך לא בלתה . ענני כבוד היו שפיעים
 בכסיתם ומנהגים אותם כמין כלים מנוהגים
 ואף קטניהם כמו שהיו גדלים היה גדל לבושהם
 עמהם כלבוש הזה של חומט גדל עמו : לא
 בצקה . לא נפסה כבנק כדרך הולכי יסף
 שרגליהם
 ומסננה לא יחפיו דגן ארבעין שנין : (8)
 ותידע עם לבבך ארי כמא די מליף
 גברא לבריה יי אלהך מליף לה : (9) ותמר יתפקדיא די אלהך

באור

תנסהו ולא תהרהר אחריו . (רש"י) : (ג) ויענך , ויתכן לפרש ויענך וירעיבך ויאכילך את
 המן ענינים שונים , ואמר כי ענה אותך בלכתך במדבר ארבעים שנה , כענין ענה בדרך
 כחי , וירעיבך ותסלה , כמו שאמרו להמית את כל הקהל הזה ברעב , ואח"כ האכילך את
 המן להודיעך כי על כל מוצא וגו' . (הרמב"ן) , וכן תרגם ת"א : הלחם , שאדם תדיר
 בו : מוצא פי ה' , כמו מה שגור , כמו הדבר יא מפיו המלך (אסתר ז' ט') . (הראב"ע) ,
 וכן תרגם אונקלוס חפקות מומר , וכן תרגם המתרגם : (ד) שמלתך , יש אומרים דרך
 אית , ואחרים אומרים כי הוציאו מלבושים רבים ממוכרים , ויתכן שאין בתולדת המן להוליד
 זעה . (הראב"ע) , ולא הועיל בזה , כי מלבד הזעה לא יארכו מלבושי האדם ארבעים שנה
 בשבתו בביתו ומכל שכן בלכתו בדרך חסעות רחוקות , וכן השיג עליו הרמב"ן , ואולי הוא
 על דרך מליצה לבד , כלומר שלא הייתם כשאר עובדי אורח , ולא היה חסד לכם כלום שמלתך

עקב ה

תרגום אשכנזי מוד

אלהיה ללכת בדרכיו ויראה
אתו: כי יהוה אלהיה מביא
אל-ארץ טובה ארץ נחלי מים
עינת ותהמות יצאים בבקעה
ובהר: ארץ חטה ושעורה
וגפן ותאנה ורמון ארץ זית
שמן ודבש: ארץ אשר לא
במסכנת האכל בה לחם לא
תחסר כל בה ארץ אשר

אין וינען וועגען וואַנדערלן
אונד איהן פֿירכטען: (ז) דען
דער עוויגע דיין גאַטט ברינגט
דיך אין איין פֿאַרטערעפֿליכען
לאַנד: איין לאַנד אין וועלכעס
פֿלייסע אַנצוטערעפֿען זינד ,
קוועללען אונד טיפֿען דיא
אים טהאַלע אונד אים גע-
בירגע ענטשפּרינגען: (ח) איין
לאַנד , וועלכען ווייצען ,
גערזטע , וויין , פֿייגען ,
גראַנאַטאַעפֿל : איין לאַנד
וועלכען אַליווען אונד דאַטעל-
האַניג דערפֿאַר ברינגט :
(ט) איין לאַנד , אין וועלכעס
דואַ ניכט אין אַרמוטה בראַד

אכניה

עסען (קיממערליך לעבען) ווירזט , אין וועלכעס אַן ניכטו מאַנגעל זיין ווירד : איין לאַנד

דעסען

תרגום אונקלוס

רש"י

אלהיה למה בארצו ותקנו קרמוהי
ולמרחל יתיה: (ז) ארי יי אלהיה
מעלה לארעה טבתא ארעה נקרא
נחלין דמיון מפועי עיגון ותחומין נפקין בבקעו ובטורין: (ח) ארעה חטין
ושערין וגופנין ותאינין ורמונין ארעה דזיתקא עכדין משחא והיא עכרא
דבש: (ט) ארעה די לא במסכנת תיכול בה לחמא לא תחסר כל מדעם
בה ארעה די

אכנהא

באור

לא בלתי גו': לא בצקה, מגורת ויאפו את הנזק (שמות י"ב ל"ט), כי מנהג רגל האורס
שהלך רגלי דרך רב שינפחו רגליו, ויתכן שנתן להם השם כח או הוליכום אט' (הראב"ע):
(ה) וידעה עם לבבך, הסתבוכות והסקירה היא שימה על לב, כענין ואין איש שם על לב
(ישעיה כ"ז א'), ואמנם אם הידיעה הנמשכ' מן הסקירה היא משתרשת בפש ושעורה בה
עד שהיא לה נוכח תמיד נאמר שהידיעה היא עם הלב: כי באשר ייסר, כמו האב האוהב
את בנו, פעמים שיטריך ליסרו, למנוע ממנו טובה, או לגרום לו רעה מועעת, לא מנד
השנאה והנקמה, כי אם לטובתו, כענין שנאמר יסר בך כי יש תקוה וגו' (משלי כ' י"ח),
כן ה' אלהיך מיסרך ונן מה לטובתך, למען תירא אותו ותשמור מצותיו, ואז תערב לנפשך
טובת הארץ ופירותיה, על כן אמר אחריו, כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגו':
(ז) עינת ותהמות, יש מן המעינות שכולים מן הגשמים הנבלעים בהרים, או מן האדים
הנזולים להם, והם שקרא עינות כמו כל מעיבי מים, ויש מהם שזולאים מעקור התהום,
והם שקראם תהמות (הרמב"ן): (ח) זית שמן, זיתים העושים שמן. (רש"י): ודבש,
הם התמרים: (ט) ארץ, כפילת מלת ארץ היא צמות המליכה: במסכנת, גדלות ועניות
כלומר

אֲבִינִיָּה בְרוּל וּמֵהַרְרִיָּה תִּחְצַב
 נְחֹשֶׁת יִיאָכְלֶתָ וּשְׁבַעַת וּבִרְכַת
 אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ
 הַטְּבֵהָ אֲשֶׁר נָתַתְּ לָךְ : שְׁנֵי
 יָא הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְבַלְלֶתִי שְׁמֹר
 מִצֻּוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַקְתָּיו אֲשֶׁר
 אָנֹכִי מִצֻּוֹת הַיּוֹם : יִפֶּן־תֹּאכַל
 וּשְׁבַעַת וּבָתִּים טַבִּים תִּבְנֶה
 וַיִּשְׁבַּת : יִג וּבְקֶרֶךְ וּצְאֲנֶךְ יִרְבִּין
 וּכְסָף וְזָהָב יִרְבֶּה לָךְ וְכָל אֲשֶׁר־
 לָךְ יִרְבֶּה : יִד וְרַם לְכַבֵּךְ וּשְׁכַחַת
 אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֶךָ

מארץ

זיטצעזט : אונד איבערהויפט אן פֿערמאָגען אללער אַרט צוניממוט : (יד) דאָס דיין
 הערץ זיך ערהעבע (דאָס דואַ איבערמיטהיג ווירדעזט) : אונד דואַ דען עוויגען
 דער
 דייען גאָטט פֿערגעסעזט ,

דעסען שטיינע אייזען זינד ,
 אונד אויז דעסען בערגען דואַ
 ערץ הויען ווירזט : (י) ווען
 דואַ נון געגעסען אונד דיך
 געזאָטטיגט דאָבען (איים)
 איבערפֿלוסע לעבען) ווירזט :
 זאָ מוסט דואַ דעם עוויגען
 דייען גאָטט דאָנקן , פֿיר דאָז
 פֿאַרטערעפֿליכע לאַנד , דאָז
 ער דיר געגעבען : (יא) היטע
 דיך אָבער , דאָס דואַ דען
 עוויגען דייען גאָטט ניכט אין
 זאָ ווייט פֿערגעסעזט : דאָס
 דואַ דיא געכאָטהע , רעכטע
 אונד געזעטצע ניכט האַל=
 טעזט , דיא איד דיר יעצט
 פֿאַרשרייבע : (יב) עז קאָנטע
 קאָממען , ווען דואַ צו עסען
 אים איבערפֿלוסע האַזט :
 שאַנע הייער בויאזט , אונד
 זיא בעוואָהנוט : (יג) פֿיל
 גראַסען אונד קליינען פֿיה ,
 פֿיל זילבער אונד גאָלד בע=
 זיטצעזט : אונד איבערהויפט אן פֿערמאָגען אללער אַרט צוניממוט : (יד) דאָס דיין
 הערץ זיך ערהעבע (דאָס דואַ איבערמיטהיג ווירדעזט) : אונד דואַ דען עוויגען
 דער
 דייען גאָטט פֿערגעסעזט ,

תרגום אונקלוס

אֲבִינִיָּה בְרוּלָא וּמֵטוּרְהָא תִּפְסוּל נְחֹשֶׁא : (י) וְתִיכּוּל וְתִשְׁבַּע וְתִכְרַךְ וְתִי
 יִי אֶלְהָךְ עַל־הָאָרֶעָ טְבֵתָא דִּי יְהִיב לָךְ : (יא) אֶסְתַּמַּר לָךְ דְּלִמָּא תִתְנַשִּׁי
 יִתְדַחַלְתָּא דִּי אֶלְהָךְ בְּדִיל־דְּלֵא לְטַטַר פִּקּוּדוּהִי וְדִינֹוּהִי וּקְיַמוּהִי דִּי אָנָּא
 מִפְּקָדָ לָךְ יוֹמָא דִּין : (יב) דְּלִמָּא תִיכּוּל וְתִשְׁבַּע וּבָתִּין שְׁפִירִין תִּכְבִּי וְתִתִּיב :
 (יג) וְתוּרְךָ וְעִנְךָ יִסְגּוּר־לָךְ וּכְסָפָא וְזָהָבָא יִסְגִּיר־לָךְ וְכָל דִּי לָךְ יִסְגִּי :
 (יד) וְיִרִים לְכָךְ וְתִתְנַשִּׁי יִתְדַחַלְתָּא דִּי אֶלְהָךְ דִּי אֶפְקָד מֵאָרֶעָ

באור

כלומר לא תאכל פת חריבה כדרך עמי ומסכן , שהרי מלבד החטה והשעורה שהוא לחם יהיה
 לך גסן ותאנה ורמון ותמרים שהם מתוקים ועריבים לחך * (הרשב"ם) : אשר אבניה ברזל ,
 הטעם במקום אשר תחשוב ששם אבנים תמוא ברזל כי מעפר יקח , ובשרם כי בארץ ישראל
 מחכש כחשת וברזל שהוא פורק גדול ליושבי הארץ , ולא תחסר כל צה , אבל מונא הכסף והזהב
 איננו

עקב ה

תרגום אשכנזי מה

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים :
 טו הַמּוֹלִיכֶךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל
 וְהַנּוֹרָא נַחֲשׁ י שָׂרָף וְעִקְרָב
 וְצִמְאֹן אֲשֶׁר אֵין מַיִם הַמוֹצִיא
 לָךְ מַיִם מִצּוֹר הַחֲלָמִישׁ :
 טז הַמֵּאֲבִלֶךָ מִן בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר
 לֹא יִדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנִתֶךָ
 וְלְמַעַן נִסְּתֶךָ לְהִיטִיבֶךָ
 בְּאַחֲרֵיתֶךָ : י' וְאָמַרְתָּ בְּלִבְּךָ
 כִּחִי וְעַצְם יָדֵי עֲשָׂה לִי אֶת
 הַחֵיל הַזֶּה : י"א וְזָכַרְתָּ אֶת יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ

דער דרך אויז דעם לאַנדע
 מצרים, אויז דעם שקלאַפֿען=
 הויזע געפֿיהרט: (טו) דער דרך
 אין דיזער גראַסען, פֿיר־
 טערליכען וויזטע געלייטעט,
 וואָ גיפֿטיגע של־אַנגען,
 שקאַרפֿיאַנגען, וואָ אייטער־
 דירע, נירגענד וואַסער צו
 פֿינדען איזט: דער אויז דעם
 האַרטזיטען קיסער־דיאָ
 וואַסר פֿליסען לויס: (טז) דער
 דרך אין דיזער וויזטע מיט מן
 שפּייזטע, דאַפֿאַן דייע
 על־טערן ניכטו געוואוסט
 האַבן: אום דרך דורך ווידער־
 וואַרטגיט צו פֿערזוכען,
 אונד דיר אַס ענדע וואַהל־
 צוטהון: (י') אונד שפרעכט
 עטוואַ אין דייעם הערצען:
 מיינע מאַכט אונד טאַפֿפֿער־
 קייט האַט מיר אַלו דוועז פֿערמאַגען ערוואַרבען: (י"א) אַלליין דוא מוסט אַן דען עוויגן
 דייענען

תרגום אונקלוס

מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדָא :
 טו דְּדַבְּרָךְ בַּמִּדְבָּרָא רַבָּא וְדַחִילָא אֲתָר
 דְּחִיוּן קָלוּ וְעִקְרָבִין וּבֵית צִמְאֹן אֲתָר דְּלִית מַיָּא דְּאִפִּיק לָךְ מִיָּא מְטִינָרָא
 תַּקְפָּא : טז דְּאֻזְכְּלָךְ מִנָּא בַּמִּדְבָּרָא דְּלֹא יָדְעוּן אֲבֹתָךְ בְּדִיךָ לְעִנּוּתָךְ
 וּבְדִיל לְנִסּוּתָךְ לְאֻזְטָבָא לָךְ בְּסוּפָךְ : י' וְתִימַר בְּלִבְּךָ חִילִי וְתִקּוּף יָדֵי
 כְּנִשׁ לִי יִתְנַכְסִיא הָאֵילָן : י"א וְתִדְבַר יְתִי

באור

איכנו חסרון בארץ (הרמב"ן), ואמר שהברזל ימצא בלי טורח, על פני הארץ, לפי שבו
 צורך יותר והנאסף יחבב: (י) וברכת, רבותינו קבלו שזו מצות עשה לברך אתר המזון:
 וי' וברכת לתשובת התנאי, כאשר תאכל ותשבע אז תברך: על הארץ הטובה, על כמו
 בעבור, וכן בתרגום אשכנזי: (יב) ובתים טובים, חזקים וכלים שתקבל מהם כל טוב לצרכך:
 (טו) במדבר, מושך עמנו ואשר עמו, וכן הוא, במדבר הגדול שהוא ארך ורחב, והנורא
 שהוא מדבר שרף (הראב"ע), ואולם אין שם מדבר נאות להסמך אל נחש, לכן נראה
 שחסרו מלות מקום אשר שם נחש שלא להפסיק בין הענינים הנוראים, וזהו צמות המליצה כדי
 לעורר התפעלויות האימה, וכן תרגום אונקלוס אתר דחיון: החלמיש, הנור הסוק, כמו
 חלמיש למעינו מים (תהלים קי"ד ח'): (טז) להיטבך, כבר פירשתיו למעלה (ח' ה'):
 (יז) ואמרת בלבבך, שז' אל ורס לבנדך ושכחת את ה' אלהיך ואמרת בלבבך, ופסוקים
 המוליכך המאכילך הם תארי השם המתיםמים א' אומה ישראלית ביסוד: החיל הזה, הרבוב
 והממוץ

אלהיה כי הוא רחנתו לה כח
לעשות חיל למען הקים את
בריתו אשר נשבע לאבתיו
כיום הזה :

יט והיה אם שכח תשכח את
יהוה אלהיה והלכת אחרי
אלהים אחרים ועבדתם
והשתחווית להם העדתי בכם
היום כי אבד תאבדון : כפגוים
אשר יהוה מאבד מפניכם
בן תאבדון עקב לא תשמעון
בקול יהוה אלהיכם : פ
ט ח שמע ישראל אתה עבר

היום

הארוצם זין ווערדעט : ט (6) הארע ישראל! דוא ביזט אים בעגרוף איבער

דען

תרגום אונקלוס

אלהיה ארי הוא יתיב לה חילא למקני נכסין בדיל לקומא יתקומיה דיי
קום לאבתה ביומא דרין : (יט) ויהי אם אתנשאה תתנשי יתדחלתא
דיי אלהיה ותקד בתר טעות עממיא ותפלחטון ותסגוד להון אסהדית בכון
יומא דין ארי מבר תכדון : (כ) פעממיא די יי מוביר מן דקדמיכון פן
תכדון חלף דלא קבלתון בטימרא דיי אלהכון : ט (6) שמע ישראל את עבר

יומא

באור

והימון, וכן ועשו לאחרים חילם, יגיעם וכחם : (יח) וזכרח, מוסב אל השמר לך
שלמעלה, כלומר השמר לך פן תשכח, רק וזכור : למען הקים, כיום הזה את בריתו אשר
וני' : (ב) עקב, כבר פירשתיו בתחלת הסדר, שזהו שכן באחרית אס לטוב אס לרע :

ט (א) אחה עבר, אתה מוכן לעבור, וכן בתרגום אשכנזי : לרשח, מוסף ענשו
וספר עמו, לרשת נויס לרשת ערים : בשמים, ורמיס וכדמיס כאוגנהו עד שקיס :

עם

דיינען גאטט געדענקען, דען
ער איזט עז, דער דיר דיא
מאכט גיכט, דיווען פערמאגען
צו ערווערבען : דאמיט ער
זיינען בונד האלטע, דען ער
דיינען עלטערן צוגעשווארען,
וויא הייטיגו טאגו געשיהט :
(יט) ווירוט דוא אבער דען
עוויגען דיינען גאטט פער=
געסען, אונד אנדערן גאט=
טערן נאכפאלגען, איהנען
גאטטעו דינוטליכע עהרע ער=
צייגען אונד זיי אנבעטען :
זא בעצייגע איך הייטע איבער
איך, דאס איהר צו גרונדע
געהן ווערדעט : (כ) זא וויא
דיא נאטציאן, וועלכע דער
עוויגע פאר איך צו גרונדע
ריכטעט, זא ווערדעט איהר
צו גרונדע געהן : דיווע ווירד
דער ערפאלג זיין, ווען איהר
דער שטיממע דען עוויגען
אייערו גאטטען ניכט גע=
הארוצם זין ווערדעט :